Työ- ja elinkeinoministeriön kirjallinen vastaus

15.5.2025

Ympäristövaliokunta

ymv@eduskunta.fi

Viite: Ympäristövaliokunta, vastauspyyntö 14.5.2025

Työ- ja elinkeinoministeriön kirjallinen vastaus edustaja Aalto-Setälän esittämään kysymykseen ympäristövaliokunnan kuulemisessa 14.5.2025

Viitaten edustaja Aalto-Setälän esittämään kysymykseen hallituksen esityksen työ- ja elinkeinoministeriön näkökulmasta keskeisistä uudistuksista ministeriö vastaa seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esitystä ja se tavoitteita. Työ- ja elinkeinoministeriön näkökulmasta yhden luukun lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa, helpottaa ja nopeuttaa investointia valmistelevan toiminnanharjoittajan luvitukseen liittyvää asiointia, minkä osaltaan katsotaan lisäävän Suomen houkuttelevuutta investointikohteena.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää yhden luukun periaatetta, asiakaslähtöisyyttä ja sähköistä asiointia tärkeinä tavoitteina. Investointien edistämisen näkökulmasta on keskeistä, että ympäristöön vaikuttavissa hankkeissa luvitusprosessi nopeutuu, sujuvoituu ja yksinkertaistuu ja samalla kun viranomaismenettelyt yhtenäistyvät. Huolehtimalla, että lupaprosessit ovat ennakoitavia, sujuvia, selkeitä ja yhdenvertaisia, helpotetaan myös yrityksille aiheutuvaa taakkaa. Vakaan toimintaympäristön luominen yrityksille ja kansallisesti yhtenäisen, selkeästi viestityn ja ennakoitavan lupaprosessin kehittäminen on välttämätöntä, kun houkutellaan Suomeen ulkomaisia investointeja. Tarjoamalla riittävästi ennakkotietoa ja neuvontaa yrityksiä pystytään tukemaan myös investoinnin suunnittelussa. Ympäristön hyvä tila ei ole luvituksen ainoa tavoite vaan myös turvallisuusnäkökohdat, kasvupolitiikka, investointien vauhdittaminen on huomioitava.

Kansallista yhden luukun mallia ja luvituksen sujuvoittamista on edistetty vaiheittain usean vuoden ajan eri toimenpitein ja hankkeissa ministeriöiden yhteistyössä. Työ vaatii tiivistä ja laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä myös jatkossa.

Yhden luukun lainsäädäntöön liittyvä hallituksen esitys liittyy keskeisesti valtion aluehallintouudistusta koskevaan hallituksen esitykseen. Yhden luukun lainsäädäntöesitys päivittää olemassa olevan lainsäädännön vastaamaan lupahallinnon uutta rakennetta kohti yhden luukun mallia. Aluehallintouudistuksella keskitetään merkittävästi ympäristöhallintoa, mutta esityksessä tehdyt ehdotukset eivät koske kaikkia ympäristöllisiä lupia. Ehdotuksilla ei esimerkiksi muuteta valtion ja kuntien välistä tehtävänjakoa, eikä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) toimivaltaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että vaikka hyvää viranomaisyhteistyötä tehdään jo nykyään, viranomais- ja sidosryhmäyhteistyöstä on tärkeää pitää huolta myös uudessa virastorakenteessa. Monilupaisissa investointihankkeissa luvitus ja valvonta hajautuu jatkossakin usealle viranomaiselle, kuten Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja hyvinvointialueiden pelastusviranomaiselle sekä kuntien viranomaisille. Yhteistyö myös muiden sidosryhmien kanssa on tärkeää. Työhön on tärkeää varmistaa riittävät voimavarat.

Kokonaisuudessa työ- ja elinkeinoministeriön näkökulmasta keskeisiä elementtejä ovat mm. YVA-menettelyn sujuvoittaminen ja yhteensovittaminen lupamenettelyjen kanssa,

mahdollisuus lupien yhteiskäsittelyyn sekä digitaalisuuden kehittäminen. Yksi lupa voi nopeuttaa hankkeen lainvoimaisen luvan saantia, sillä yksi lupa rajaisi myös muutoksenhaun tähän yhteen lupaan.

Sujuvoittamisen näkökulmasta merkittävää on myös puhtaan siirtymän hankkeiden etusijamenettelyn jatkaminen neljällä vuodella (lupaviranomaisten osalta 2026->2030 ja tuomioistuinten osalta 2028->2032). Hallituksen esityksessä etusija myös laajennetaan koskemaan mm. EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen mukaisia strategisen aseman saaneita kaivos-, jalostus- ja kierrätyshankkeita. Kokonaisuudessa myös nimetään EU-asetuksen edellyttämät pysyvät yhteyspisteviranomaiset.

Yhden luukun lainsäädäntöhankkeen osalta keskeisenä osatekijänä on digitaalisuuden kehittäminen. Ilman hyvin toimivaa viranomaisrajat ylittävää sähköistä lupa-alustaa ja -järjestelmää lupamenettelyn merkittävä sujuvoittaminen ei ole käytännössä mahdollista. Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimasta Luvat ja valvonta -palvelusta on tarkoitus kehittää hallituskauden aikana kattava lupien digitaalinen hakukanava, jota käyttäen toiminnanharjoittaja voi hakea investointihankkeisiinsa liittyvät keskeiset luvat, mukaan lukien ympäristölliset luvat. Ilman toimivia digitaalisia ratkaisuja lainsäädännössä tavoitteeksi asetettu yhden luukun ratkaisu jää puutteelliseksi. Valmistelun yhteydessä onkin käynnistetty yhden luukun digitaalisten palvelujen kehityshanke Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä turvata digitaalisen yhden luukun palvelun kehityksen tarvitsema rahoitus vuoteen 2028 asti.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkökulmasta hallituksen esitys yhdessä aluehallintouudistuksen kanssa tukee hallitusohjelmassa kirjattuja tavoitteita (esim. investointiluvituksen sujuvuus ja ennakoitavuus, lupamenettelyistä kilpailuetu). Lopulliset vaikutukset ovat nähtävissä vasta siinä vaiheessa, kun uudistukset ovat astuneet voimaan. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää myös sitä, että viranomaisten resurssit turvataan.